

OBLIGATIVITATEA PURTĂRII ROBEI DE CĂTRE AVOCAȚI ÎN FAȚA INSTANȚELOR DIN ROMÂNIA ÎN DECURSUL TIMPULUI

Dan Țop*

Rezumat: Istoricul obligativității portului uniformei de către avocați a început în anul 1864, când s-a stabilit, prin decret, modul în care trebuiau să arate robele magistraților și avocaților. Astfel, Decretul pentru uniforma magistraților și avocaților din 29 decembrie 1864 stabilea că și avocații vor purta în viitor uniformă, atunci când sunt în ședință. Costumul (uniforma) avocaților era format din manta neagră de merinos cu guler drept, închisă pe dinainte, cu freză albă, mâneci largi, căptușite cu catifea neagră, și pe cap cu tocă neagră pătrată, fără șnur, și cingătoare de moar negru. Suspendat în anul 1868, Decretul a fost pus din nou în vigoare în anul 1869, dându-se uniformei avocaților un caracter facultativ. Între anii 1903-1904, avocații din întreaga țară se împărțiseră în două tabere, una care susținea portul robei, alta care o combătea cu furie. A fost nevoie, după lungi și furtunoase dezbateri, să se voteze o lege care să reglementeze și să impună definitiv portul robei tuturor avocaților atunci când ei pledau înaintea instanțelor judecătorești. Textul de lege care prevedea obligativitatea purtării robei de către avocați s-a aplicat patru ani, de la 1 februarie 1905 și până la 4 martie 1909, când s-a revenit asupra obligativității portului robei, care, prin lege, a fost decretat facultativ. În perioada interbelică nu s-a mai pus problema purtării robei de către avocați atunci când pledau în instanță. Uniforma avocaților avea să fie din nou reiterată după anul 1995, odată cu o nouă reglementare a exercitării profesiei de avocat, prin Legea nr. 51/1995.

67

Cuvinte-cheie: robă; avocați; purtarea robei în instanță; istoria purtării robei.

Summary: The history of the mandatory wearing of uniforms by lawyers began in 1864, when it was established, by decree, the way magistrates' and lawyers' robes should look. Thus, the Decree for the uniform of magistrates and lawyers of December 29, 1864 established that lawyers will also wear uniform in the future when they are in session. The suit (uniform) of the lawyers consisted of a black merino cloak with a straight collar, closed in front, with a white frill, wide sleeves, lined with black velvet and on the head with a square black toque without a cord and black miller belts. Suspended in 1868, the Decree was put into effect again in 1869, giving the lawyers' uniform an optional character. Between 1903-1904, lawyers from the whole country divided into two camps, one supporting the wearing of the robe, the other fighting it furiously. It was necessary, after long and

* Dan Țop este prof.univ.dr., cercetător asociat, în cadrul Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române, și avocat, în cadrul Baroului Dâmbovița. Poate fi contactat la adresa de e-mail top.dan@gmail.com.

stormy debates, to vote a law that would regulate and definitively impose the wearing of the robes of all lawyers, when they plead before the courts. The text of the law that stipulated the mandatory wearing of the robe by lawyers was applied for four years, from February 1, 1905, until March 4, 1909, when it came back to the obligation to wear the robe, which, by law, was decreed optional. In the interwar period, the question of lawyers wearing robes when pleading in court was no longer raised. The lawyers' uniform would be reiterated again after 1995, with a new regulation of practicing the profession of lawyer, by Law no. 51/1995.

Keywords: gown; lawyers; wearing gowns in court; the history of wearing the gown.

I. INTRODUCERE

În decursul timpului s-a observat că orice profesie, mai mult sau mai puțin organizată, a avut un cod vestimentar caracteristic, iar oamenii care aparțineau acesteia erau recunoscuți după îmbrăcămintea lor, astfel că și cei care reprezentau justiția au avut o vestimentație specifică, în care rolul principal revenea robei.

În Evul Mediu, organizația profesională a avocaților devenise din ce în ce mai mult un Ordin al statului, similar confreriilor religioase¹⁾, astfel că avocații purtau o haină neagră, așa cum foloseau preoții catolici, și aceasta din cauză că apărătorii se recrutau mai cu seamă dintre clerici. Mai târziu, această haină a dispărut, pentru a fi înlocuită cu roba neagră²⁾.

Dacă profesia de avocat pare să se fi conturat în vremea Antichității grecești, perioadă în care avocatul a fost, de fapt, „logograf”, adică persoană care scria pledoarii, discursuri pentru alte persoane, pe care unii dintre clienții acestuia le citeau către public, roba pare să dateze din Evul Mediu. Adevărata origine a robei are mai multe explicații. În măsura în care avocații erau, în mod frecvent, religioși, unii consideră că este vorba de transformarea sutanei. De fapt, roba pare a fi un fel de „haină”, care se purta peste îmbrăcămintea. Se pare că tocmai în anul 1297 a apărut³⁾ strămoșul profesiei de avocat. S-ar părea, la acea vreme, că era vorba de o anumită categorie de cavaleri: „au fost creați «cavaleri ai legii» (*chevaliers en loi*) pentru a-i asimila cavalerilor de arme, din cauza prejudecății că dreptatea nu putea fi făcută decât doar de cavaleri. (...), purtau, conform obiceiului, ca și cavalerii de arme, deasupra, robă, o haină destul de lungă”, arăta⁴⁾ Boucher d'Argis, în anul 1778.

Roba era deja de culoare neagră la acea vreme, deși exista și o robă roșie, care se pare că era purtată doar la ceremonii sau la audiențe. Avocații înșiși au renunțat să mai poarte veșmântul roșu, pentru a nu fi confundați cu magistrații, și l-au păstrat pe cel negru. La acel moment, roba avea o trenă relativ lungă, care are și câteva explicații. Potrivit lui André Damien, care a dedicat o carte originilor robei de avocat, trena lungă era un simbol de putere în fața populației, dar și în fața altor oameni puternici ai vremii. El indică faptul că avocații au refuzat acest semn de putere, pentru că se considerau simpli auxiliari ai justiției, și, în această perioadă, nu au omis să-și plieze trena spre interior, în semn de respect și devotament față de justiție. O altă explicație, mai atractivă, este aceea că trena ar fi un simbol de independență, care permitea, în timpul ceremoniilor sau procesiunilor, să se mențină o distanță suficientă între avocat și cel care îl urmează. Din

¹⁾ D. Țop, *Istoria avocaturii în România*, Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2014, p. 13.

²⁾ M. Dușu, *Istoria Baroului din București*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 36.

³⁾ *Quelle est l'origine de la robe des avocats?*, disponibil pe www.lebonavocat.com/article/doc, accesat la 10 octombrie 2022.

⁴⁾ Boucher d'Argis, avocat francez, a scris o serie de tratate juridice și a publicat *Règles pour former un avocat* („Regulile formării unui avocat”), menționată de Pierre Biarnoy de Merville, în *Histoire abrégée de l'ordre des avocats*.

cauza treni, nu i se putea șopti avocatului la ureche pentru a-l influența, decât cu riscul de a-i călca trena și de a se împiedica.

Deși s-a afirmat că culoarea neagră pentru robe „a fost stabilită în Anglia, la începutul secolului al XVII-lea, de către judecătorii unei instanțe din Westminster, această reglementare fiind asociată morții regelui Charles al II-lea. Oamenii au început să poarte o rochie alb-negru în semn de doliu. De atunci, această uniformă este destinată avocaților”⁵⁾, roba neagră devine însemnul avocaților în Europa mai întâi în vremea lui Carol al V-lea, în Spania, apoi și în Franța, în acest sens fiind următoarea situație: în anul 1579, avocații din Franța s-au văzut vexați în demnitatea lor, prin dispozițiile ordonanței de la Blois, care le impunea obligația ca în actele pe care le întocmesc să facă mențiune și ce sume vor primi ca onorar; nesupunându-se acestei dispoziții, Parlamentul din Paris, în anul 1602, a fost silit să ordone din nou executarea ei în mod sever; atunci, avocații, în număr de 107, și-au dat toți demisia și s-au îndreptat, doi câte doi, spre grefă, spre a depune toga și roba⁶⁾.

S-a spus că „alegerea culorii negre pentru uniforma avocatului are două motive. În primul rând, în vremurile vechi, nu era disponibilă vopsea în cantitate mare. Culoarea purpurie a fost atribuită nobililor, astfel încât singura culoare disponibilă a fost neagra. Un alt motiv din spatele acestui lucru este faptul că culoarea neagră este considerată o culoare a autorității și a dominației. O persoană în haină neagră pare mai puternică și mai influentă. De asemenea, culoarea neagră reprezintă supunerea la un anumit lucru. Când preoții poartă o haină neagră pentru a arăta supunerea lor față de Dumnezeu, avocații poartă ținuta neagră pentru a-și arăta supunerea față de justiție... Cealaltă culoare, albă, este aleasă pentru simțul său pur. Culoarea albă înseamnă bunătate, inocență și puritate. În fiecare bătaie legală, un avocat este singura speranță de dreptate pentru fiecare individ. Această culoare de speranță este aleasă pentru a face oamenii să creadă în sistemul judiciar”⁷⁾.

În Franța secolului al XVIII-lea, conform Legilor din 16 august și 2 septembrie 1790, avocații nu mai aveau voie să poarte robă. După perioada revoluționară, Napoleon I a fost cel care a restabilit Ordinul avocaților în anul 1810 pe teritoriul imperiului, care cuprindea nu numai Franța, dar și Belgia și Luxemburgul, fiind stabilit și modelul robelor. Așa se face că art. 6 din Decretul din Nivôse prevede: „avocații vor purta toga de lână, închisă în față, cu mâneci lungi, pălărie neagră, cravată asemănătoare cu aceea a judecătorilor, păr lung sau rotund”. Era actuala robă, fără epitoge⁸⁾. Purtarea epitogului a fost restabilită în anul 1810, 8 ani mai târziu, însă avocații de la baroul din Paris, pentru a-și arăta independența față de împărat, au refuzat să îl poarte. În cele din urmă, în anul 1841, ei au reluat purtarea epitogului, se pare că dintr-un motiv pur practic, pentru a nu mai fi, în permanență, confunțați.

Abia printr-o Lege din 27 august 1830 s-a pus bazele organizării Baroului francez⁹⁾ și, evident, s-a reglementat din nou modelul robei avocaților; de altfel, la Paris există un muzeu¹⁰⁾ care deține și o colecție de robe ale avocaților.

⁵⁾ Em. Ploșniță, Importanța robei de avocat, disponibil pe www.uam.md, accesat la 10 octombrie 2022.

⁶⁾ D. Țop, op. cit., p. 14.

⁷⁾ Em. Ploșniță, Importanța robei de avocat, disponibil pe www.uam.md, accesat la 10 octombrie 2022.

⁸⁾ Un „epitoge” este o bandă distinctivă de pânză purtată peste roba (de unde și numele) magistraților și avocaților, precum și a cadrelor universitare. Purtat pe umărul stâng, este alcătuit din două fire, fiecare dintre ele având forma unui trapez; capătul larg și scurt se poartă pe spate, iar capătul lung și subțire pe piept.

⁹⁾ D. Țop, op. cit., p. 15.

¹⁰⁾ Le musée du Barreau de Paris, Hôtel de la Porte, rue du Jour no. 25.

II. OBLIGATIVITATEA PURTĂRII ROBEI DE CĂTRE AVOCAȚI

Ținuta vestimentară a avocaților în țara noastră a constituit o preocupare pentru legiuitor odată cu primele reglementări moderne privind organizarea judecătorească și, implicit, exercitarea profesiei de avocat, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Prin *Decretul pentru uniforma magistraților și advocaților din 29 decembrie 1864* se stabilea că: „Toată magistratura țarei și advocații vor purta în viitor uniformă când sunt în ședință”¹¹⁾.

Toți purtau o robă neagră din merinos, cu mâneci largi, căptușite cu mătase neagră, cardinal la umărul stâng și freză albă la gât; în jurul mijlocului aveau o cingătoare de moar negru, care atârna în față până aproape de marginea de jos a robei, iar pe cap se lua o tocă din catifea neagră. Pentru judecători, aceasta avea pe margine un șnur de fir auriu, pentru președinții de tribunal, se adăuga un galon de fir deasupra șnurului, iar la președinții de Curți, două galoane. Procurorul general avea galoanele și șnurul din fir argintiu, iar cingătoarea era de moar roșu. Procurorii de secțiuni și membrii Curților aveau cingătoarea albastră și la tocă un galon argintiu între două șnururi. Grefierii nu purtau tocă, iar roba lor nu avea cardinal. Nici avocații nu aveau cardinal¹²⁾, iar toca lor avea fundul pătrat¹³⁾.

Așadar, costumul avocaților era format din manta neagră de merinos cu guler drept, închisă pe dinainte, cu freză albă, mâneci largi, căptușite cu catifea neagră, și pe cap cu tocă neagră pătrată, fără șnur, și cingătoare de moar negru¹⁴⁾.

Suspendat la 7 iunie 1868, Decretul mai sus menționat a fost pus din nou în vigoare la 27 iunie 1869, cu modificarea art. 2, dându-se uniformei avocaților un caracter facultativ.

Între anii 1903-1904, o chestiune¹⁵⁾ care i-a pasionat foarte mult pe avocați, poate chiar mai mult decât reforma Legii Corpului de avocați, înfăptuită în anul 1907, a fost purtarea obligatorie a robei atunci când ei pledau înaintea instanțelor judecătorești.

Ideea a pornit de la decanul Corpului de avocați din Ilfov, pe atunci Mihail Antonescu, care a impus-o Baroului capitalei, cu asentimentul Consiliului de disciplină, printr-o decizie dată la 20 decembrie 1903.

Motivele acestui demers au fost explicate de către decanul Baroului Ilfov într-un interviu acordat ziarului *Adevărul* din 23 decembrie 1903¹⁶⁾. În același număr al ziarului erau prezentate și opiniile contrare respectivei măsuri, exprimate de P. Grădișteanu. Problema se pune în ceea ce privea atât modul introducerii uniformei, fără consultarea Adunării generale, cât și unica sancțiune prevăzută în cazul avocaților care nu se conformau – interdicția de a pleda în instanțe dacă nu purtau uniformă¹⁷⁾.

Istoricul obligativității portului uniformei de către avocați a început în anul 1864, când se stabilise, prin decret, modul în care trebuiau să arate robele magistraților și avocaților.

Conform decretului, uniforma era facultativă pentru avocați. Se cerea doar respectarea unei ținute vestimentare decente. El a fost consfințit prin art. 88 din Legea de procedură civilă din 1 decembrie 1865,

¹¹⁾ Decret pentru uniforma magistraților și advocaților, în *C. Hamangiu*, Codul General al României. Legi uzuale 1860-1900, vol. II, Ed. Librăriei Leon Alcalay, București, 1900, pp. 1433-1434.

¹²⁾ Fâșie de postav ce avea la capăt o bucată de blană albă de hermină.

¹³⁾ A.S. Ionescu, Uniforme civile în România epocii moderne, disponibil pe <https://biblioteca-digitala.ro>.

¹⁴⁾ M. Duțu, op. cit., p. 132.

¹⁵⁾ G.Mil. Demetrescu, Istoria Baroului Dolj de la 1864-1928, ed. a II-a, Ed. Aius, Craiova, 2015, pp. 141-142.

¹⁶⁾ Ziarul *Adevărul*, 23 decembrie 1903, p. 1.

¹⁷⁾ I.C. Stoian, Istoria Baroului Iași din 1864 până în 1918, Institutul European, Iași, 2017, p. 84.

care stabilea că procurorii și avocații vor putea ține toca¹⁸⁾ pe cap, când asistau la ședințele instanțelor și când nu vor pleda. Toca era parte componentă a uniformei, implicit portul robei era obligatoriu¹⁹⁾. Asupra acestei chestiuni s-a revenit în anii 1868 și 1869. În anul 1868, ministrul de Justiție ceruse domnitorului abrogarea decretului din anul 1864, care impunea uniforma magistraților și avocaților. În anul 1869, un alt ministru de Justiție, Vasile Boerescu, cerea să se păstreze acel decret, căci, prin art. 88 din Legea de procedură civilă, obținuse putere de lege. La 1900, în timpul dezbaterilor pentru noul Cod de procedură civilă, ministrul C.C. Dissescu susținuse că, referitor la art. 88, toca impunea în sine portul costumului. Respectarea codului vestimentar a fost lăsat, temporar, la latitudinea avocaților.

III. PRO ȘI CONTRA ROBEI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Purtarea robei nu era tocmai așa de plăcută și nu toți au vrut să se supună acestei decizii. Avocații din capitală și apoi din întreaga țară s-au împărțit în două tabere, una care susținea portul robei, alta care o combătea cu furie. A fost nevoie, după lungi și furtunoase dezbateri, să se voteze o lege care să reglementeze și să impună definitiv portul robei tuturor avocaților, atunci când ei pledau înaintea instanțelor judecătorești.

Petiția a 117 avocați ai Baroului Ilfov, adresată președintelui Senatului, sublinia următoarele: „sunt aproape 40 de ani de când decretul nemuritorului Cuza asupra costumului avocaților a căzut în desuetudine. Acest nemuritor domn al românilor a avut și el, ca toți oamenii mari, fanteziile lui. Una dintre acestea a fost introducerea costumului pentru avocați și pentru magistrați. Patronat de Napoleon al III-lea, împăratul francezilor, iubitor al Franței, cum suntem noi, toți românii, a căutat să aplice și ce e bun și ce e rău la francezi. Fără a cugeta că instituția costumului la francezi este o instituție datorită educației istorice a poporului francez, că are rădăcini în obiceiurile feudale, fără să se gândească că noi, românii, suntem o națiune democratică din cea mai adâncă antichitate, fără să se gândească că la noi n-a existat nici nobilime de naștere, nici nobilime de rochie (robă), fără să se gândească că numai în timpul domniilor fanariote au existat costume, fără să se gândească că împrumuturile trebuie făcute cu discernământ și când se potrivesc cu caracterul, educația și istoria neamului, nemuritorul Cuza a introdus costumele la magistrați și l-a întins și la avocați”²⁰⁾.

Petru Grădișteanu a fost inițiatorul unei interpelări parlamentare cu privire la introducerea obligativității portului robei de către avocații din București. Tot el, alături de un grup parlamentar, a înaintat un proiect de lege contra introducerii obligativității. Acesta a fost debutul unei problematice care a împărțit atât Baroul Ilfov, cât și Parlamentul în „robiști și antirobiști”.

În întreaga țară, „avocații s-au împărțit în două mari tabere: cei ce vedeau în portul robei un semn de distincție, de fast și solemnitate absolut necesar, alții, dimpotrivă, considerau că este o măsură inutilă, superfluă, chiar... medievală și catolică și o combăteau cu înverșunare. Așa cum scria un contemporan, C. Bacalbașa, adevărul era însă altul; unii avocați se codeau să cheltuiască, alții erau animați de acel spirit de împotrivire încăpățânată și sistematică pe care unii îl pun în toate împrejurările”²¹⁾.

La 14 februarie 1904, Comitetul de delegați al Senatului, după ce verificase proiectul propus de P. Grădișteanu, îl supunea votului în Senat. Proiectul era constituit dintr-un articol unic și prevedea că

¹⁸⁾ Pălărie de formă cilindrică, fără boruri, purtată de magistrați și de avocați în exercițiul funcțiunii.

¹⁹⁾ I.C. Stoian, op. cit., p. 85.

²⁰⁾ Curierul Judiciar, XIII, nr. 5/1904, p. 46.

²¹⁾ M. Duțu, op. cit., p. 137.

avocații erau scutiți de a purta vreo uniformă chiar în timpul ședințelor tribunalelor, curților de apel și Înaltei Curți de Casație.

Pentru obligativitatea robei s-au exprimat: C. Costache-Comăneanu, N. Mănescu-Călărăși, P. Missir, iar dintre miniștri Al. Gianni și D.A. Sturdza. În contra impunerii uniforme au vorbit P. Grădișteanu, Gr. Macri, C. Nacu, N. Crătunescu. S-a votat cu bile și, din 62 de participanți, 24 au votat pentru proiect, iar 38 în contra²²⁾.

Chiar dacă proiectul picase, el a fost adus într-o altă formă în fața Camerei Deputaților, unde a fost dezbătut timp de trei zile, a fost aprobat și a revenit în Senat spre discuție. În final, obligativitatea portului uniforme a fost mutată cu începere din anul 1905, iar, pentru anul 1904, uniformă a rămas facultativă.

Dispoziția aceasta s-a aplicat patru ani, de la 1 februarie 1905 și până la 4 martie 1909, când s-a revenit asupra obligativității portului robei, care, prin lege, a fost decretat facultativ.

N-a putut dura mai mult portul robei, căci cu aceeași grabă și gălăgie cu care s-a introdus, tot așa s-a și desființat. Introducerea robei pentru avocați n-a corespuns așteptărilor pe care cei mai mulți și le pusese în ea. Se credea că roba va avea un mare efect, acela de a ridica prestigiul avocatului și a-l impune pe profesionist, a-l face mai demn, însă s-a constatat contrariul. Cine n-a avut calității morale niciodată n-a putut să fie, chiar cu roba pe el, mai demn decât fusese înainte, când pleda fără robă. Ba s-a văzut că tocmai portul robei era pentru unii avocați un mijloc mai sigur și mai lesnicios cu care-și puteau recruta clientela, ajutați în această nouă haină, de aceiași indivizi periculoși profesiei de avocat, „samsarii de procese”.

Anghel Betolian, decan al Baroului Dolj în această epocă, ca și mulți din membrii acestui Barou, a fost de la început până la sfârșit contra înființării robei, pe care o considera și ca o haină incomodă pentru avocat. S-a supus însă legii, căci *dura lex, sed lex*²³⁾.

O serie de articole publicate atât în *Dreptul*, cât și în *Curierul Judiciar*, oferă informații despre felul în care era privită introducerea obligativității portului robei²⁴⁾. N.D. Cornea scrie articolul „Uniforma avocaților”, în *Curierul Judiciar*, unde iniția discuția referitoare la obligativitatea portului robei, intrând în contradictoriu cu decanul Baroului Ilfov. Separat de argumentația sprijinită pe interpretarea legilor, unde portul robei era menționat ca fiind facultativ, autorul menționa și unele cauze care l-ar fi expus pe avocatul în robă atât situațiilor penibile (portul robei era considerat o „măimănăreală”), cât și bolilor (se invocau curenții de aer din Palatul de Justiție și faptul că avocații răceau des iarna)²⁵⁾.

În paginile *Dreptului* se aprecia problema ca fiind „excesiv de simplă”, iar în *Independența română* se aprecia că obligativitatea robei era împotriva uzurilor și tradițiilor țării, iar că purtarea ei ar face ca avocații bătrâni și șubrezi să răcească! Mai mult, tradiția ar fi fost reprezentată de ișlic și caftan! Dimpotrivă, în ziarul *Dreptul* din 11 ianuarie 1904, V. Athanasovici, în articolul „Chestiunea robei avocaților”, susține teza adversă, aducând, printre alte argumente, și afirmația lui Vasile Boerescu din raportul său, publicat împreună cu Decretul în Monitorul Oficial din 27 iunie 1869: „Procedura civilă din anul 1865 consacră și adoptă principiul constituțional pus în Decretul din 1864. Nu se poate dar abroga acest decret sub cuvânt că n-are putere de lege, din contră, ar fi trebuință de o lege, spre a face să înceteze de a fi în vigoare”²⁶⁾.

În articolul *Les gens de robe* din *Curierul Judiciar* din 15 ianuarie 1904, P. Grădișteanu recunoștea ca fiind îndreptățite cele două motive ce au dus la impunerea uniforme: tendințele unor avocați de a se prezenta în

²²⁾ I.C. Stoian, op. cit., p. 87.

²³⁾ G.Mil. Demetrescu, op. cit., pp. 141-142.

²⁴⁾ I.C. Stoian, op. cit., p. 88.

²⁵⁾ N.D. Cornea, Uniforma avocaților, în *Curierul Judiciar*, XIII, nr. 1/1904, pp. 2-4.

²⁶⁾ M. Duțu, op. cit., p. 138.

costume neglijente sau necuviincioase în fața Justiției și dorința de a pune capăt „samsarlăcurilor rușinoase” care se petreceau în Palatul de Justiție. Era vorba de exercitarea, fără drept, a profesiei de avocat de către escroci²⁷⁾.

În articolul lui I. Tanoviceanu, „Costumul avocaților”, publicat în *Curierul Judiciar*, se insista asupra greșelii de a prelua forme care nu mai erau raționale nici în țările lor de origine²⁸⁾. El rezuma, în fapt, că instituția Baroului românesc data din secolul al XIX-lea, în consecință, potrivit ar fi fost costumul epocii, iar nu invenția medievală franceză.

Em.M. Dan, în articolul „Uniforma avocaților” din *Curierul Judiciar*, vorbea despre caracterul legal al impunerii uniforme și demonstra din punct de vedere juridic acest lucru. El se declara de acord cu decizia Consiliului de disciplină²⁹⁾.

Anghel Nicolau, în articolul numit „Roba”, apărut în *Curierul Judiciar*, menționa că, împreună cu colegii din Baroul Ialomița, au cerut Consiliului lor de disciplină introducerea robei. Decizia lor era de a o purta, chiar dacă nu se impunea obligativitatea acesteia. Menționau unele argumente în favoarea robei, printre care și faptul că tradițiile avocaților români, de dinaintea înființării barourilor, nu erau cele mai fericite sau de respect, iar roba nu era nici atât de „severă” și nici „rușinoasă”, cum o considerau unii³⁰⁾.

Tot în articolul său, A. Nicolau menționa un caz, în care o femeie venise la biroul său și ceruse să vorbească cu el. Atunci când s-a prezentat, femeia i-a spus că nu poate fi el avocatul A. Nicolau, căci ea îl întâlnise pe acela în clădirea Tribunalului. I-a mai precizat că îl angajase pe cel care se prezentase drept avocatul A. Nicolau și care îi indicase și adresa unde putea fi găsit (era cea la care își avea biroul autorul articolului), iar ea îi plătise în avans pentru reprezentarea la proces, dar respectivul nu mai apăruse³¹⁾.

Articolul referitor la chestiunea robei care aparține lui I.N. Cesarescu, „Roba”, în *Curierul Judiciar*, era un articol scurt, în care autorul se declara nemulțumit de amplexarea chestiunii, în timp ce alte legi, mai importante, trecuseră fără ca vreun cuvânt să fie scris – Legea libertății individuale, Legea procedurii civile, Legea proprietarilor etc. Roba avocaților, dintr-o chestiune administrativă și disciplinară, care nu trebuia să depășească pragul Palatului de Justiție, a devenit subiect de discordie. Îndemna ambele tabere să se unească pentru a discuta aspecte de interes mai larg pentru Corpul avocaților³²⁾. E de admirat faptul că, deși directorul revistei, D. Alexandrescu, și prim-redactorul, D.N. Comșa, erau antirobiști, prin articole și ca semnatori ai petițiilor de opunere, nu au respins dreptul la replică, ci au publicat articolele unor autori ce susțineau introducerea robei³³⁾.

În anul 1923, sub decanatul lui Istrate N. Micescu, introducerea robei a fost reluată de Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov, dar fără rezultat. Se considera că o asemenea măsură s-ar fi justificat din nevoia ridicării prestigiului Corpului, sporirii solemnității actului de justiție și aceea de a fi de acord cu situația din țările occidentale, civilizate. Adversarii spuneau că obligativitatea robei trebuia să corespundă unei necesități și să se impună astfel de la sine. Or, la acel moment, acest lucru nu se impunea³⁴⁾.

²⁷⁾ P. Grădișteanu, Les gens de robe, în *Curierul Judiciar*, XIII, nr. 4/1904, pp. 25-29.

²⁸⁾ I. Tanoviceanu, Costumul avocaților, în *Curierul Judiciar*, XIII, nr. 5/1904, pp. 37-42.

²⁹⁾ Em.M. Dan, Uniforma avocaților, în *Curierul Judiciar*, XIII, nr. 5/1904, pp. 42-45.

³⁰⁾ A. Nicolau, Roba, în *Curierul Judiciar*, XIII, nr. 5/1904, p. 45.

³¹⁾ I.C. Stoian, op. cit., pp. 90-91.

³²⁾ N. Cesarescu, Roba, în *Curierul Judiciar*, XIII, nr. 11/8 februarie 1904, pp. 89-90.

³³⁾ I.C. Stoian, op. cit., p. 93.

³⁴⁾ M. Duțu, op. cit., p. 141.

Roba a atras atenția spiritului caustic al avocatului Cincinat Pavelescu, care și-a îndreptat ironia și către propria persoană³⁵⁾, sub forma următoarei epigrame: „Că Cincinat/ E-afemeiat/ Vreți o probă?/ Poartă robă!”.

IV. ROBA REDEVINE OBLIGATORIE

Nici în perioada interbelică și nici în deceniile de socialism care au urmat nu s-a mai pus problema purtării robei de către avocați atunci când pledau în instanță. Uniforma avocaților avea să fie din nou reiterată după anul 1995, odată cu o nouă reglementare a exercitării profesiei de avocat.

Potrivit Legii nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat³⁶⁾, avocatul este obligat să poarte robă în fața instanțelor judecătorești.

Inițial, potrivit art. 40 din Legea nr. 51/1995, după 6 luni de la adoptarea Statutului, avocatul era obligat să poarte robă în fața instanțelor judecătorești, cu excepția judecătorilor.

Ulterior, din anul 2010, avocatul are obligația să poarte robă, în condițiile legii, în fața tuturor instanțelor judecătorești, precum și în fața Curții Constituționale din România. Purtarea robei în afara incintei instanței judecătorești este interzisă, cu excepția cazurilor în care avocatul este delegat de către organele profesiei să reprezinte baroul sau U.N.B.R. într-o ocazie care impune această ținută.

Art. 46 alin. (2) din Legea nr. 51/1995, republicată, arată următoarele: „caracteristicile robei sunt cele stabilite prin statutul profesiei”. Art. 236 din Statutul profesiei de avocat³⁷⁾ prevede că: „(1) Avocatul are obligația să poarte robă, în condițiile legii, în fața tuturor instanțelor judecătorești, precum și în fața Curții Constituționale din România. (2) Roba poate fi purtată și în fața instanțelor judecătorești din alte state, cu respectarea condițiilor impuse de legislația națională a statului în cauză, precum și în fața jurisdicțiilor internaționale a căror activitate poate fi asimilată cu cea a instanțelor judecătorești, cu respectarea condițiilor impuse de normele specifice ale acestor jurisdicții. (3) Modelul și caracteristicile robei și ale accesoriilor acesteia sunt cele descrise în Anexa nr. XXV”.

Roba purtată de avocați³⁸⁾ este confecționată din stofă/material textil neșifonabil de culoare neagră; croiala este largă – model închis la gât, cu guler gen tunică, îngust; spatele este încrețit pe mijlocul bazei posterioare a gulerului (8 cm); mânecile sunt largi la bază și încrețite la umăr (10 cm), iar manșetele sunt confecționate din material de aceeași culoare, lucios (cu lățimea de 25 cm). Roba se încheie cu nasturi aplicați în interiorul acesteia. În părțile laterale sunt prevăzute două deschideri, de dimensiunea 18 cm, gen buzunar.

Avocații poartă bavetă plisată, de culoare albă, de formă trapezoidală, având baza mare de 12 cm, baza mică de 4 cm și lungimea de 25 cm. Baveta se prinde la baza gulerului.

Pe umărul stâng al robei se aplică o eșarfă de o parte și de alta a umărului, fixată de robă printr-un sistem de prindere (bazele mici ale celor două eșarfe, legate între ele printr-o aplicație din același material, de formă trapezoidală, cu următoarele dimensiuni: baza mare de 5 cm, baza mică de 3,5 cm și înălțimea de 4 cm).

³⁵⁾ D. Țop, Juriști printre epigramaști – epigramaști printre juriști. Cincinat Pavelescu, în revista Litere nr. 3(72)/2006.

³⁶⁾ Republicată în M. Of. nr. 440 din 24 mai 2018.

³⁷⁾ Adoptat prin Hotărârea Consiliului U.N.B.R. nr. 64/2011, publicat în M. Of. nr. 898 din 19 decembrie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

³⁸⁾ Modelul de robă descris mai sus este redat în schița-tipar ce se păstrează spre conservare la secretariatul U.N.B.R. și se va transmite fiecărui barou pentru a fi pusă la dispoziția avocaților.

Pe aplicație sunt confecționate butonierele pentru cei 2 nasturi prin care eșarfa se fixează de robă. Eșarfa este confecționată din același material ca roba, are formă trapezoidală în ambele părți. Partea din față este pliată printr-o cută dublă. Partea din față a eșarfei se termină prin aplicarea unui material gen „blăniță”, de culoare albă, la exterior, cu lățimea de 7 cm. Partea din spate a eșarfei are aceeași terminație aplicată pe ambele părți ale eșarfei, cu lățimea de 6 cm. Eșarfa se fixează de robă prin 2 nasturi neaparenți. Cele două părți ale eșarfei sunt cusute între ele, iar cusătura este mascată cu un nasture îmbrăcat în același material din care este confecționată roba, de dimensiunea bazei mici a celor două eșarfe. Partea din față a eșarfei are baza mare de 17 cm, baza mică de 5 cm și lungimea de 29 cm. Partea din spate a eșarfei are baza mare de 11 cm, baza mică de 5 cm și lungimea de 59 cm.

V. CONCLUZII

În concluzie, pentru avocați, roba va continua să fie însemnul distinctiv, ca argument al ideii că magistratura și baroul au aceeași origine, chiar în condițiile în care utilizarea roboților pe scară largă va cuprinde și servicii specifice avocatului, deoarece „un robot nu va putea înlocui avocatul pledant, care este implicat în mod activ în procesul de justiție și care trebuie să participe prin luarea cuvântului, prin a lua poziție față de partea adversă și a oferi replici și contra replici”³⁹⁾, și nici nu va putea purta niciodată, în nicio împrejurare, robă.

³⁹⁾ A.S. Ceaușu, În ce măsură avocații ar putea fi înlocuiți de roboți? , în revista Avocatul nr. 1/2022, p. 97.